

illeti meg. A tanács működésétől fog függeni, hogy nélkülözhetővé teszi-e a társadalmi szervezkedést vagy pedig életbe kell léptetni az 1906-ban tervezett s a kereskedelmi kamarák által is igen melegen üdvözölt kivándorlási központot.

Most azonban nem erről akarok szólni, hanem az 1906. évi országos tanácskozásnak egy másik oldalával. A kivándorlás lényegét illetően egy megállapítást kockáztattam akkor, mely minden oldalról erős támadásokban részesült, s melyet kormánykörök is rossz néven vettek. Magam pedig kénytelen voltam nyakas makacssággal ragaszkodni tételemhez, mert benne láttam igazságomat, s mert – mert a kivándorlás azóta lefolyt története tökéletesen igazolta szerény vélekedésemet. A magyar-amerikai kivándorlás tengelyét ebben látom s ezért megismételem. ^Nézetem az volt, hogy a magyar közgazdasági élet annyira szervezetlen, hogy a kivándorlás nagysága nem az ő tetszésétől függ, hanem a magyar kivándorlás ijesztően megduzzad vagy hirtelen lepad aszerint, amint az amerikai Egyesült-Államok ipari konjunktúrája parancsolja. A magyar kivándorlás hulláma az amerikai konjunktúrának függvénye. Ez keserű igazság, de eltagadhatatlan s ma málnem hiszem, hogy komoly kutató kételkedni merne benne.

Újabb bizonyítékául csak kettőt. 1906 óta a mi kivándorlásunkat valósággal a hajánál fogva rángatta az amerikai konjunktúrának minden billenése. Az alábbi számok a magyar kivándorlás számai ugyan, de első pillanatra meglátja bennük mindenki évről-évre, hogy Amerikában jó vagy rossz dolga volt-e az iparnak. A magyar birodalomból tengerentúlra kivándoroltak:

1906	178.170
1907	209.169
1908	49.365
1909	129.337

Íme Amerika gazdasági válságainak pontos lenyomata és a mi függőségünk legtökéletesebb bizonyítéka!

De az idén már odáig jutottunk, hogy hónapról-hónapra meg lehet figyelni, hogy amint az amerikai gyárak egymásután megállítják tüzelésüket, úgy állítják meg a magyar bevándorlást is. Ez azt jelenti, hogy a Statisztikai Havi Közlemények most megjelent füzeté szerint a júliusi kivándorlás az idén Amerika felé csak 2404 volt, holott tavaly még kétszer ennyi s 1907-ben 9156. Januártól júliusig az idén ezen az utón 24.225 magyar ment el, holott tavaly 26.243 és 1909-ben 65.941.

Másik bizonyítékom az, hogy most már Ausztriában is elfogadják ugyanezt az okoskodást. Bécsben most adta ki az osztrák pénzügyminisztérium „Mitteilung”-jainak legújabb vaskos kötetét s abban dr. Bartsch F. táblázatos kimutatásokkal igazolja az osztrák kivándorlás titkait és arra az eredményre jut, hogy a monarchia kivándorlása felett az Egyesült-Államok ipari konjunktúrái uralkodnak.

Ennek a csodálatos függőségi viszonynak az egyik magyarázatára s több különös rejtélyére igen éles világot vetett egy kitűnő könyv, amelyet iparostársainknak is figyelmükbe ajánlunk. Egy fiatal alkonzulunk, Hoffmann Géza nagyszerű buzgósággal s a magyar munkás iránti jó szívvvel felkutatta azt a nagy vadont, amelyet „amerikai magyarságának” hívnak s egy nagy kötetben adta ki alapos megfigyeléseit. (A könyv pontos címe: „Csonka munkásosztály. Az amerikai magyarság. Írta Hoffmann Géza cs. és kir. alkonzul. A Magyar Közgazdasági Társaság kiadása, Budapest, 1911.”) Ezt a 410 oldalas művet érdemes

Ipari hullám és kivándorlási konjunktúra.*)

Írta: Dr. Hegedűs Lóránt.

A Gyáriparosok Országos Szövetségének egyik legnevezetesebb akciója volt az az országos ankét, melyet 1906-ban a kivándorlás kérdésében rendezett. A nagy szaktanácskozmány hatása alatt Széli Kálmán kivándorlási törvénye helyett új kivándorlási törvényt kaptunk az 1909. évi II. t.-c. alakjában. A Szövetség még tovább akart menni, miért is 1906 decemberben megalakította a kivándorlási központot, de ez a társadalmi szervezet nem működhetett, mert egy oly megoldás létesült, mely szerint az országos kivándorlási tanács újjáalakított s maga a törvény mondotta ki, hogy ebben a tanácsban egy hely a M. Gy. O. Sz.-t

*) A Magyar Gyáripar okt. I. számából.

szóról-szóra elolvasni, mert legalább kettőt tanul meg az ember belőle. Az egyik az, hogy ha a mi konzuli karunk annyira tudatára ébred hivatásának, mint amennyire e mű szerzője s Nuber Sándorral az élen több kitűnő amerikai konzulunk teszi: akkor külképviseletünk nem lesz drága pénzen növesztett osztrák copf, hanem szerves része gazdasági szervezetünknek. A másik tanulsága pedig az, hogy aki fáradtsággal és jóakarattal kutatja a 600.000 főre tehető amerikai magyarságot, az benne is megtalálja Amerika és Magyarország sajátos konjunktúra-összeköttetésének okát is, folyományát is.

Hoffmann Géza alkonzulunk az amerikai magyarság között 79 kérdéssel 6000 kérdőívet küldött szét, szemügyre vette az 1369 (!) amerikai magyar egyesület működését, féke reste a magyar munkásságot és a magyar farm-falukat, (mert ilyenek is vannak); annyira ment, hogy a sok amerikai magyar lapból százalékokban megállapította, hogy mennyit törődnek az óhazával, mennyit a közgazdasággal, mennyit rémregényekkel, s mennyi és miféle hirdetések árulják el a terjeszkedő amerikai-magyar üzleti életet. S vajjon mi kutatásainak végeredménye?

Hoffmann alkonzul beható és minden dicséretre méltó kutatásainak eredménye az, hogy Amerikában a magyarság nem szerves része az ottani társadalomnak. Kivándoroltjaink nagy része nem éli bele magát Amerikába s mihelyst igazán fölemelkedik a társadalmi létrán, akkor meg elválik a magyarságtól s evvel szakít meg minden összeköttetést. Vagyis az amerikai magyarság egy „csonka munkásosztály”, mely se nem Amerika, se nem Magyarország, hanem az a lapda, melyet a konjunktúra dobott át a nagy Óceánon.

Ez a nagy tanulság nemcsak szociológiai bizonyítéka a mi kivándorlási tételünknek, hanem élesen sívító nagy memento minden magyar politikus